פרק

איבער א שמעק־טאבאק

אז דער בעל־דבר איז געזעסן, א פוס איבער א פוס, מיט א ליב־לעך־זאטן שמייכל, און האט גלאט אזוי, האלב גענעצנדיק געבלעטערט אין קאנטא־בוך פון לעבעדיקע נפשות, האט ער פלוצלינג א פאטש געטון מיט די הענט.

ער איז צוגעקומען צום כעלעמער רבס קאנטא — און קיין תמונת אות — א ליידיק בלאט.

אויפן פאטש, פארשטייט זיך, זענען זיך דערוויל אנגעלאפן גיהנום־לאפיטוטן; זיי שטייען אין טיר, ווי די כלבים, מיט די צונגען ארויס, און ווארטן אויף א באפעל.

— שיקט נאר — הייסט דער בעל־דבר, — עמעצן ארויף געוואר ווערן, צי דער כעלעמער רב האט אריכת ימים.

די לאפיטוטן פארשווינדן אזוי שטיל, ווי זיי זענען געקומען, און עס גייט נישט אוועק קיין פערטל שעה, קומט א תשובה: געווען אין קאמער פון לעבן; דעם כעלעמער רבס פאדים — כמעט נישט מיטן אויג צו דערזען — היינט־מארגן רופט מען אים!

— זאל אריינקומען דער שרייבער!

טאנצט אריין א נאל־קעפיק שרייבערל, מיט רויט־לויפנדיק־לוסטי־קע אייגעלעך, היגערשע פיסעלעך. א קידה אהין, א השתחויהלע אהער; גיט זיך א זעץ אוועק אויף דער שווארץ־ברענענדיקער סמאלע־פאדלאגע אויף טערקיש — די פיס אונטער זיך; כאפט ארויס פון א י י ן זייט בוזעם־קעשענע כלי־כתיבה: א נייע קראענע פעדער פון דער נאדל; א טינטער מיט רויט־זינדיק בלוט, אפגעצאפט פון הבא על העריות, פון דער צווייטער זייט, און וויקלט אויף א פריש אויסגעארבעט שטיקל אפיקורסס־הויט, שפייט זיך אן אויף דער יד און ווארפט אן אונטערטעניקסטן בליק צום בעל־דבר: פארטיק!

גיט זיך דער בעל־דבר א בייג אויס אויף דעם פאטער־שטול און דיקטירט. דאס שרייבערל שטרעקט ארויס א צונג און מאכט א צוק נאך א צוק. די פעדער לויפט און סקריפעט, און צום בית־דין של מעלה גייט א ראפארט כהאי לשנא:

„היות, אין פסוק שטייט: אין אדם בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא... און דא איז פאראן א כעלעמער רב, וואס שטייט מיט איין פוס ביים קבר, און זיין בלאט איז ליידיק! על כן, אויב מען וויל, עס זאל בלייבן „משה אמת ותורתו אמת" — זאל מען דעם כעלעמער איבערגעבן אין בעל־דברס רשות היינט"...

קומט, נאך א קורצן ישוב, פון בית־דין של מעלה א תשובה: „עיין איוב, קאפיטל א'".

פארשטייט שוין דער בעל־דבר, וואס מען מיינט: טו מיט אים — הייסט עס, — וואס דו ווילסט, „רק את נפשו שמור" — לעבן זאל ער, ווי לאנג עס איז אים באשערט.

איז אבער נישט אזוי לייכט, ווי עס רעדט זיך.

קיין אשה האט דער כעלעמער רב, לא עליכם, נישט; מכמה שנים אן אלמן, קינדער — אויסגעגעבענע, און „לא יומתו אבות על בנים", יחזקאל האט געזאגט — פארפאלן! פון שאף און רינדער איז אוודאי נישט צו רעדן — קיין פיצל ציג נישט צומאל! א הויט האט דער כעלעמער רב סיי־ווי־סיי נישט קיין ריינע, האלט זיך, נעבעך, אין איין קראצן... און גלאט — נעמען א כעלעמער רב מיט יסורים!

— עפעס א תאווהלע — טראכט דער בעל־דבר און באלעקט זיך, שטרעקט אויס די האנט צום טיש, רירט אן דאס גלעקל פון א חקרנישן שארבן־קאפ — א פולע שטוב לאפיטוטן!

— וועמען וועלן מיר שיקן און ווער וועט אונדז גיין ארפצופירן דעם כעלעמער רב פון וועג?

ווערט א געשריי: איך, איך, איך —

אלע ווילן! מען ווייסט, אז פאר אזוינע קונצן וואקסט מען, ווי אויף הייוון.

אהער און אהין, ס'קאן קומען צו א געשלעגעריי, בלייבט: א קלפי. פאלט דער גורל אויף צוויי לאפיטוטן, ווינטש מען זיי מזל טוב, און זיי ווערן נעלם...

A PINCH OF SNUFF

Satan, the Evil One, the Enemy of Mankind, the Tempter and Destroyer, sat one day in his private office, idly examining his account book. He sat at ease, one leg dangling over the other, a kindly,complacent smile on his lips; and his fingers turned at random the leaves, which bore the names of all the living souls on earth.

And then suddenly his complacency vanished and he clapped his palms together: he had come upon the page bearing the name of the rabbi of Chelm, and it was as blank as blank could be.

At the sound of the clapped hands a host of demon flunkies came running and crowded the door, their tongues hanging out while they waited for a word of command.

"Send someone up," said Satan, "and find out whether the rabbi of Chelm has many years to live."

The demon flunkies vanished as swiftly as they had come. A quarter of an hour later the report was handed in from the upper chamber. The days of the rabbi of Chelm were numbered; the thread of his life, worn thin to invisibility, was about to snap. It might happen tomorrow, it might happen the day after.

"Send for the recorder."

Enter the recorder, a bald-headed little goblin, light-footed and merry-eyed. A bow, a scrape, a smirk, and he seated himself cross-legged, Turkish fashion, on the sulfur-smoldering floor; from one side he drew a bottle of blood-red ink reeking of sin and a new crow's feather, from the other a sheet of parchment made from the skin of an atheist. The recorder spat in his palm and threw a submissive look at his master. "Ready!"

Satan uncrossed his legs and leaned forward in his armchair. The Recorder stuck out a fiery tongue, the quill flew over the parchment, a report and claim were indited to the court of heaven:

"Whereas we are told in Holy Script, 'No man liveth who shall do good and no evil,'[1] and whereas there is among the living the rabbi of Chelm, who stands with one foot in the grave, and the debit side of his ledger is blank; therefore, in order that the Torah of Moses shall be true and shall remain true, let the Rabbi of Chelm be delivered into the power of the Evil One."

Back came the answer: "See the Book of Job, Chapter 1."

That case Satan remembered without difficulty: it meant he could do whatever he wanted with the rabbi of Chelm save that against the man's life he could not put forth his hand. Such as the rabbi's days were, few or many, they had to run their course.

But how was he to do with the rabbi of Chelm what he once had done with Job? For Job had been a mighty man of substance—and the rabbi of Chelm? A widower, alas, his children all married; and it is written in Ezekiel, "The fathers shall not die in place of the sons."[2] Nothing doing there. As for "flocks and herds of cattle"—the poor man hadn't even a goat for milk. Nor could Satan afflict him with boils—he had them already. What trials and torments could you visit on the rabbi of Chelm?

"Some little lust of his," murmured Satan, licking his chops. "Some tiny desire, some obscure appetite!" He stretched out his hand, lifted the bell, which was made from the skull of a sophist, and rang. The room was filled with demon flunkies.

"Whom shall we send to tempt the rabbi of Chelm from the true path?"

"Me! Me! Me!"

The competition is fierce, and no wonder: promotion awaits the demon who can pull this one off. There is almost a riot. Finally, they draw lots: a couple of minor imps get the lucky numbers, and they are off amid a chorus of "*Mazel tov!* Good luck!"

The sun shone brightly that day on the marketplace of Chelm, crowded with Jews who had nothing to do. They stood about in groups, buying and selling the skins of rabbits and hares that hadn't been caught yet, cases of eggs that hadn't been laid, timber from trees that hadn't been felled. Suddenly, the earth beneath their feet began to tremble, a crack of nearby thunder split the air, and a wagon burst into the marketplace, scattering Jews right and left. A strange and unknown wagon—and stranger still its behavior. High up in front stood the driver, a ragged cap on his head, a red belt about his loins, pulling like mad at the infuriated horses; behind him stood the passenger, in decent black gabardine and fur cap, holding the whip in his right hand and cracking it over the heads of the horses. The driver pulled the horses back, the passenger urged them on! Now and again the passenger drove his left fist into the driver's back; now and again he put his fingers to his lips and

אין א שיינעם העלן טאָג, כעלעמער יידעלעך דרייען זיך ארום אין מארק אָן פרנסה... שטייען רעדעלעך און רעדן פון פריצס וואלד און פעלד; פון פויערשע „מעסטלעך", פעלכלעך, וואָס זענען נאָך אויף די האָז, פון אייער, נאָך נישט סיין געליינטע — גיט אונטער זיי פלוצלינג א ציטער די ערד, און זי ציטערט; תוך כדי דבור הערט זיך א סנאָס, אירנער, דער צווייטער, ממש: א בליץ נאָך א בליץ — און עס יאָגט אָן א בויד און עס דונערן די רעדער... א ווילד־פרעמדע בויד, פארשוויטסטע פערד, ווי די אריות; און די בויד גיט זיך א לאָז דורכן מארק; סוים צייט געווען אָפּצושפרינגען. און פון פאָרנט, ביי דער סעלניע, אויסגעבויגן ארונטער מיטן קאָפּ, שטייט, אָן א בייטש אין דער האַנט, אין א היטל מיט לאָפּן, מיט א רויטן גארטל איבער די לענדן, ארומגעדרייט די לייצעס ארום די הענט, א שמייסער, — ציט זיי איין, די לייצעס, אז מאנכמאָל גיבן זיך די פערד א כאָפּ ארויס די סעפּ און א שטעל אויף די הינטערשטע פיס. און הינטער אים — שטייט א באלעבאטיש געקלײדעטער ייד — א קאַפּטאַן, סטראָקעס — יענע צייטן! — האלט אין דער רעכטער האַנט די בייטש און סנאַקט איבער די פערד, אז זיי גיבן זיך באלד א לאָז אראָפּ און פליען זוי אָדלערס — מיט דער לינקער האַנט קלאַפּט ער אלץ נאָכאַנאַנד דעם שמייסער אין רוקן, און פון צייט צו צייט גיט ער נאָך מיטן מויל א פייף, אז די פערד שפרינגען פון דער הויט און ציען זיך אויס אינעם גאַלאָפּ, ווי די שלאַנגען!

און דער שמייסער האלט אין איין שרייען: יידן, בני רחמנים, ראַטעוועט! יידן, בני רחמנים, ראַטעוועט!

נו, ראַטעווע! גאַנצע בינטן פונסען רייסן זיך פון אונטער די פּאָרקאָוועס!

יאָגט מען נאָך די בויד מיט צעשראָקענע אויגן, זאָגט מען: „השם ישמרנו", אנדערע סלערן נאָך ווענן גומל־בענטשן. ווייבער לויפן נאָך ארויס פון די סלייטן און שרייען: געוואלד!

מוז אָבער די בויד דורכלויפן דאָס שעכט־הויז, גיבן זיך א לאָז ארויס כלבים, און שפרינגען די פערד אין די מאָרדעס; לויפן ארויס סצבים און העסער־יונגען, שפרינגען צו און כאַפּן ביי די לייצעס — גיבן זיך די פערד א שטעל־אָפּ, אז עס ציטערט אויף זיי די הויט פאַרשרעק, זענען די קצבים און די העסער־יונגען אויף דער בויד!

וואָס איז? ווייזט זיך ארויס: א סליין סיכסוכל... דער אָנגעטוענער ווי א באַלעבאָס, מיטן לעדערנעם געלט־פּאָס אויף די לענדן, שרייט, אז דער שמייסער איז משוגע געוואָרן, וויל דווקא פּאַשען, און ער איילט זיך אויסן יאַריד מיט בריליאַנטן... סרינגן די לייט אביסל דרך־ארץ — און דער שמייסער טענהט, אז נישט ער איז דער שמייסער, נאָר טאַקע יענע... אלא וואָס? אויפן וועג, אין וואַלד, סומען סומען זיי פון מרחקים און פאָרן סיין מרחקים, איז ער אים בייגאַכט אין וואַלד באַפאַלן, צוגעליינט א מעסער צום האַלדז, גענייט, זיך איבערצוטון און ער וויל אים צוגזלען די בריליאַנטן, דאָס געלט, די בויד מיט די פערד... און יענער לייקנט אַלץ שטיין און ביין; להר"ם און להר"ם! — דרייט מען איבער די פערד און וואָגן, טרייבט סוים אָפּ די כלבים און מען פאָרפאָרט צום רב.

הייבט זיך אָן א חקירה ודרישה, הערט דער רב אויס יעדן באַזונדער. לאָזט מען סודם אריין דעם טוען, דעם, זוואָס איז אָנגעטוּן ווי א שמייסער. הערט אים דער רב אויס, און זאָגט: א פּנים — נשמיות שבנשמיות! א לשון פון אַן אמתן בעל־ענלה... און דאָס סול אליין איז אויך נישט פון חדר ארויס... א סול פון וואַלד, פון פרייען וואַלד און — אויף סוסים!

פונדעסטוועגן חוקרט ער ווייטער:

— וויפל סחורה האָט איר אין בויד?

— איך ווייס? כ'סיר עפּעס חשבונות? אַן עם־הארץ בין איך, רבי! גאָט האָט געהאָלפן — האַנדל איך מיט בריליאַנטן!

— און וויפל געלט האָט איר אין בייטל געהאַט?

— איך צייל נישט; כ'וויל, ס'זאָל אריינסומען די ברכה...

דאַכט זיך שוין, זיכער א בלבול! דער רב, פונדעסטוועגן, סרעכצט אָפּ, און מען לאָזט אריין דעם צווייטן: א פּנים פון א בן־תורה. דער רב גיט אים א כאָפּ אין לערנען, גיט ער א מיש אויס ש"ס ופוסקים. נאָר אין מיטן דערינען גיט ער א זאָג: „רבי! וואָס טויג לאַנג טענהן, זעט!" — און ער גיט א שיט אויס פון גאַרטל: סאַמע גאָלדענע רענדלעך, רויטע פלאַמען סאָלערן זיך איבערן טיש — „און — העלפט פון די בריליאַנטן סריגט איר אויך, נאָר זאָגט, ס'איז מיין!"

גיט זיך דער רב א שטעל אויף, און גיט א קוויטש:

— גז — לן!

emitted a piercing whistle, which made the horses start as if they had been shot.

And meanwhile the driver was wailing at the top of his voice:

"Jews! Have pity on me! Save me, Jews!"

But before anything could be done, the wagon had passed through the marketplace, followed by a stream of sparks. The onlookers stood paralyzed, murmuring, "God have mercy on us!"

The wagon drew near the slaughterhouse, where the huge dogs that hung about the place sprang at the horses' throats; the muscular butcher boys came running out, grabbed the reins, and were on the wagon in a trice. The crowd drew near.

What's the meaning of it all? Nothing much—just a little difference between the men on the wagon. The "passenger" in the decent black gabardine gasps that the driver has gone mad. He wants the horses to dawdle and graze when it's a matter of life and death to get to the next market town without delay and sell the package of diamonds. At the mention of diamonds the crowd falls back respectfully. But the next instant confusion returns. The "driver" begins to yell that he is not the driver at all. The other man is the driver. They've come a long way. In the middle of the night, the real driver put a knife to the real passenger's throat and forced him to give up the package of diamonds—and here they are! The passenger denies every word of it! He is the passenger; the other man is the driver.

Who's to make head or tail of it? The crowd pulls the wagon around and leads it with "passenger" and "driver" to the rabbi's cottage. Let him find out.

And the rabbi of Chelm interrogates each man separately and privately. The plaintiff first, the man dressed like a driver. And he talks like a driver too. And looks like one. Coarse, massive, ignorant. A man of the woods. A voice that no kheyder chant has ever tempered.

But that is not enough for the rabbi of Chelm. He cross-examines.

"What's the value of your package of diamonds?"

"Rabbi, don't ask me. I'm an ignorant man. Can't sign my name, can't add up a column of figures. But God has been good to me, and so I'm a dealer in diamonds."

"How much money is there in the bag the other man took from you?"

"Rabbi, I never count my money. You know—it's bad luck."

The man is sent from the room. He's a wealthy merchant. Unbelievable! But the rabbi of Chelm sighs a heartbroken sigh for the wickedness of the world and asks that the other man, the "passenger," be sent in. And what a difference! From top to toe the man of learning. The rabbi feels him out with half quotations; the man caps them instantly, Talmud and commentaries. "Rabbi!" cries the man. "What's the good of all this? I'm in a hurry! Here!" And opening the bag, he pours out on the table a heap of diamonds mixed with gold coins—blazing diamonds and flaming gold. "Half yours and half mine, if you say it's all mine."

A faint scream from the rabbi's lips: "Robber!"

The crowd breaks in the door. Where's the "driver," where's the "passenger," where the diamonds and the coins? Gone like wisps of smoke! And all Chelm mutters: "Magic! Or a nightmare! God have mercy on us all!"

Meanwhile, below, Satan is furious:

"Imbeciles! Clumsy dolts! Maybe he's not beyond being bribed, but not that way. Not in the open, with a chance of being found out. Do you take him for an idiot?"

The two stupid imps are sentenced to a year of their own sulphur and brimstone. A second meeting is called. This time there is less enthusiasm, no yelling of "Me! Me! Me!" An elderly demon with a clear head and a long record accepts the assignment.

Autumn days in Chelm, between the New Year and the Day of Atonement: the penitential days, the time of the soul's reckoning and of decisions in heaven. The mud lies knee-deep in the streets of Chelm, the skies above are disconsolate. And a beggar man, all skin and bones, God help us, comes into the town limping on crutches and drags himself from house to house, from shop to shop. At every tenth door he gets a crust (and he has no teeth), and at every twentieth door a battered and faded kopeck, which almost slips out of his palsied fingers. Not that Chelm is uncharitable, but it is amply stocked with paupers of its own, paupers of standing, respectable paupers, the kind who starve in silence, widows and orphans of rabbis, relicts of teachers and beadles and saints.

The newcomer crawls from house to house the first day, the second, the third. The cold and wet go through him; the soaked and dripping lining sticks out of his tattered coat; his eyes sink deeper and deeper into their sockets. And then suddenly he falls down right in the middle of the marketplace, foaming at the mouth. A crowd gathers about him. One person dashes water in his face, a second brings a cup of raisin wine, a third brings a knife to force between his teeth. Meanwhile, there are some who scream, "Chelm is Sodom and Gomorrah!" The beggar man is obviously dying.

God in heaven! They can't let him die in the street! On the other

לויפט דער עולם אריין — ווישט מען זיך די אויגן: ווו טועט, ווו נטען, ווו רענדלעך? — נעלם געוואָרן, נישטאָ קיין בזיד, קיין פערד — די ערד האָט זיי איינגעשלונגען!

סלערט כעלעם: צי איז עס געווען אַ חלום, צי, רחמנא לצלן, אַ כישוף!

דערווייל פרעגט מען אַ תשובה דעם בעל־דבר.

זאָגט ער:

— שוטים! חורש וואָלט ער אפשר גענומען, אָבער נישט ביי אַ מלתא דעבידא לגלויי! — עס וואָלט אַמאָל ארויס, ווי בוימל אויפן וואַסער... מען וואָלט אים אָפּגעצויגן און נאָך אריינגעזעצט אין תפיסה! אַ נאַר איז ער!

זעצט מען איין די נאַרישע לאַפּיטוטן אויף אַ יאָר קוילן מיט סמאָלע! מאַכט מען נאָך אַן אסיפה, שרייט מען שוין נישט: איך, איך! נאָר צוויי פון די גרעסערע, איינער עפּעס אַ גרויסער חריף, דער צווייטער — אַ זקן ורגיל, נעמען אויף זיך די זאַך...

צווישן ימים־נוראים, אַ קאַלטער, חושכדיקער רעגן־טאָג; כעלעם זוייקט זיך אין בלאָטע, דער הימל, איבער אים, טריפט מיט מרה־שחורה, קומט אָן צוגיין עפּעס אַ ייד אַ בעטלער, הויט־און־ביין, רחמנא לצלן... אַן אויסגעהונגערטער און אויף קוליעס, איין פוס — אונטער זיך... שלעפּט ער זיך פון הויז צו הויז, פון טיר צו טיר, פון סלייט צו סלייט... און באַקומט אין צענטן הויז אַן אַלט שטיקל ברויט, צו וועלכן ער האָט נאָר קיין ציין נישט; אין צוואַנציקסטן — אַן אָפּגעריבענעם גראָשן, וואָס גליטשט זיך אויס פון דער האַנט ארויס, — כעלעם דאַרף נישט קיין פרעמדע קבצנים, האָט הײמישע און בכבוריקע, און אַלערליי באַהאַלטענע אָרימעלייט, אַלע אַלמנות ויתומים פון שוחטים, דיינים, רבנים און אַנדערע כלי־קודש...

שלעפּט ער זיך אַזוי ארום, איין טאָג, דעם צווייטן טאָג, — די נאָסקייט און די קעלט נעמען אים דורך; די וואַטע, וואָס קריכט פון מלבוש ארויס — טריפט, די אויגן קריכן אים פון די לעבער ארויס; און פּלוצלינג, אין מיטן מאַרק — דער ייד פאַלט! איין קוליע — רעכטס, די צווייטע — לינקס, און ער ליגט אין דער מיט — און שוים איבערן מויל...

יידן בני רחמנים לויפן, מן הסתם, צו, דער — מיט וואַסער און שפּריצט, דער — מיט אַביסל ראָזשינקעס־ווײַן, יענער — מיט אַ מעסער, די ציין אויפצורייסן און אַ פּאָר טראָפּנס אריינצולאָזן... אַנדערע שרייען: כעלעם איז סדום! און דער ייד הייבט דערווייל אָן גוססן...

מען וועט דאָך אים נישט לאָזן, חלילה, שטאַרבן אין גאַס! ווערט אַ שאלה, ווו אהין? — טראָגן זיך די באַלעבאַטים אָפּ — אַנדערע האָבן נישט ווו, גייט פונקט פאַרביי דער רב, זאָגט ער: צו מיר! מן הסתם צו מיר! —

מען האָט אים נאָך קיינמאָל נישט אַזוי פייל פון בוינן געפאָלגט...

לייגט מען דעם גוסס אין רבס בעט אריין, ליגט ער, ווי אין דער הינערפּלעט — דער רב זיצט ביים טיש, קוקט אין אַ ספר אריין, וואַרפט אַלע פּאָר שורות אַן אויג צום חולה — אין גאַס דרייען זיך ארום יידן, טאָמער וואָס, זאָל מען זיין גרייט... עס פאַלט צו די נאַכט — דער רב וויל זיך שטעלן מעריב דאַווענען, דערהערט ער, דער חולה רופט. גייט ער צו אים מיט גרויס רחמים צו, בייגט זיך אים איבערן מויל און הערט, — ער רעכנט: אַ צוואת שכיב מרע...

— רבי, בלאָזט פון די ליפּן ארויס דער חולה, — איך בין אַ גרויסער בעל עבירה . . . און איך וויל אַזוי נישט שטאַרבן, כ׳וויל מיך פאַר אייך מתוודה זיין...

וויל דער רב אריינרופן מענטשן. כאַפּט אים דער חולה ביי דער האַנט: חס ושלום! — אונטער פיר אויגן וויל ער...

דערציילט ער אים, אַז כל ימיו איז ער אַ בעטלער געווען און — אַ פאַלשער בעטלער. גענאַנגען נאָך ברויט פאַר ווייב און קינד, און האָט קיינמאָל קיין ווייב און קיין קינד נישט געהאַט... געבעטלט אויף הכנסת כלה פאַר עלטערע טעכטער — און שטענדיק געווען אַליין, ווי אַ שטיין אין פעלד... צוזאַמענגענומען אויסצוהאַלטן ישיבות — און קיין שום תלמיד־חכם האָט דערפון קיין שום טובת־הנאה נישט געהאַט . . . אויף ארץ ישראל — נישט אוועקגעשיקט קיין פּרוטה! פאַר ר׳ שמעון בר יוחאים קבר — און זיך אין בוזעם אריינגעשטעקט... מיט ארץ־ישראל־ערד געהאַנדלט, און הינטערן פּלויט גענומען... וכדומה...

און ארויסגראַבלענדיק אַ לייווענטענעם בייטל פון בוזעם, זאָגט ער: און דאָס האָב איך אָנגעזאַמלט!

hand, who's going to take him in? Householders shrink back—every room in every house is overcrowded. And just then the rabbi comes up. And you have just one guess where the beggar man winds up.

So they carry him into the rabbi's one-room cottage and there he lies, in a trance. The rabbi sits at the table, a sacred book open before him. Every now and then, he casts a glance at the sick man. Outside the cottage a number of Jews linger uneasily—who knows whether help will be needed? Night draws on, and the rabbi is about to begin the evening prayer when he hears a stirring in the bed. He bends over the sick man compassionately, ear to lips.

"Rabbi," the sick man breathes, "I have been a great sinner. I cannot die without confessing."

The rabbi makes a gesture as if to call in witnesses. The sick man stops him. "God forbid. Just we two."

And he tells the rabbi that all his life he has been a mendicant—and a fraudulent one: he begged for bread in the name of wife and children, and never had wife or child; begged for dowries for the marrying off of aging daughters; collected funds for talmudic academies and for institutions in Palestine, but not a kopeck of that money was ever seen by a poor scholar or by a needy resident of the Holy Land. He peddled Palestine soil, which the pious put under their heads in their own coffins, and he had dug it under the nearest hedge.

And he draws from under his ragged kapote a linen bag, saying, "This is what I've collected and saved!" He opens it: wads of banknotes. "Take it, Rabbi. Distribute it among the poor. Do with it as you think fit."

The rabbi of Chelm leaps to the window with a joyous shout. He is suddenly fifty years younger. "Jews! Charity money! Come in and count!"

But when the Jews enter, the beggar has vanished. So has the sack of money. Magic again! Another nightmare!

Down below, Satan mutters: "This time it was not in the open; no chance of being found out."

The black folk are in despair! Then Lilith, the demon-woman, springs to the front. "I'll bring him in—the old ways are the best."

So it came to pass one day that the rabbi of Chelm, feeling some disturbance in his health, sent the beadle for the barber-surgeon thinking that it might be well to do a little bloodletting. Meanwhile the hour arrived for afternoon prayers, and the rabbi was stationed at the Eighteen Benedictions, which the worshiper must repeat standing motionless and facing east. The door opened and a young woman came in carrying a fowl. Obviously, a ritual question. Is the fowl kosher or unkosher? The rabbi is absorbed in his prayers; the young woman will wait. And waiting, she begins to hum to herself, absentmindedly as it were. And what a voice! The voice of womanhood itself! Need I tell you that the rabbi of Chelm doesn't even hear it? So the young woman, seemingly bored, sits down and begins to rock herself in the chair. The rocking and the humming fill the room. What of it? If a snake were to enter the room and bite the rabbi of Chelm, do you think that his attention would be deflected from his prayers?

The rabbi finishes the Eighteen Benedictions, takes the three ritual steps backward, spits ritually on idol worshipers, repeats the closing prayer, seats himself at the table, and says in his quiet, good-humored way, "Let's see the fowl."

The young woman leans forward to put the fowl in his hand; in the same good-humored voice the rabbi says: "Put it on the table. A grown-up Jewish girl should know better than that." She begins to tell where and how she got the fowl and makes a long story of it she can't sit still, and begins to wander about the room as she talks The voice fills every corner with music; the white teeth flash, the white body shines through the dress, her sleeves are rolled up, a perfume as of precious spices rises from her flesh. She stands behind the rabbi and leans over; she breathes on him. And it's all wasted The rabbi listens, examines the fowl, puts it back on the table, and says: "Kosher! And you, young woman, had better see about getting yourself a husband."

Maid and fowl disappear through the window. The rabbi smiles He knows all about it.

Again an assembly of the black folk below. Some say this and some say that. A young and untried demon, without a feather in his hat, without a tooth dangling from his neck, asks:

"But hasn't the rabbi of Chelm a single weakness?"

"Stripped clean of weaknesses" is the answer.

"No enjoyments?"

"Maybe the ritual steambath on Friday afternoon."

The young demon persists. "But hasn't he some special custom of his own, some harmless habit or trick—like rolling bread pills after a meal while he says grace?"

"Nobody's seen him eat. Probably has no such habit."

But then Lilith recalls that when the perfume of her body assailed the nostrils of the rabbi, he took a pinch of snuff.

"That's it!" exclaims the young demon.

און גיט אן עפן אויף: סאמע באנס־צעטלעך — און איינס און איינס — הונדערטער!

— דאס — זאגט ער — גיב איך אייך איבער, רבי, אלס געצאלט, — אויף צדקה, לפי ראות עיניך.

גיט דער כעלעמער רב א שפרונג־אפ צום פענצטער, רייסט עס אויף און גיט א געשריי ארויס: יידן, קומט אריין ציילן צדקה־געלט! — גלייך, ער וואלט יונגער געווארן מיט 50 יאר — —

לויפט מען אריין — קיין באנס־צעטלען, קיין גוסס, — נאר א צערודערט בעט און צוויי אויסגעהאקטע שויבן...

קלערט מען ווייטער. א חלום, צי, חס ושלום, — כישוף; דער בעל־דבר שטייט מיט אן אפן מויל און זאגט:

שוין נ י ש ט קיין מלתא דעבידא לגלויי...

דער שווארצער עולם איז צערודערט!

זאגט לילית: ער זועט קומען אויף מ י י נ ע הענט — אלטע מיטלען! —

איז אמאל דער כעלעמער רב נישט בקו הבריאה, שיקט ער דעם שמש נאכן פעלדשער, ער זאל אים לאזן אביסל אדער, די געבליטן אפ־צוציען... און שטעלט זיך דערווייל, צו שקיעת החמה איז עס געווען, מנחה דאווענען. — שטייט ביי דער וואנט שמונה עשרה — עפנט זיך די טיר, קומט אריין א מויד מיט א שאלה. דער רב דאוונט, וועט זי ווארטן. דרייט זי זיך ארום, גייט אויף און אפ — דער רב קוקט זיך נישט אום... פארנעסט זי זיך כלומרשט, הייבט אן עפעס אונטערצו־זינגען... און האט, פארשטייט איר מיך, אן א מ ת ק ו ל ב א ש ה!... נו — הערט ער זי? ווערט זי, מכלומרשט, מיד, כאפט און זעצט זיך, און צעווינט זיך אויפן בענקל; ס'בענקל סקריפעט... נאריש — ווען א שלאנג קומט אים בייסן, רירט ער זיך אויך נישט פון ארט! ווערט די מויד שוין אביסל בייז, און לויפט האסטיקער ווייטער אי־בער דער שטוב. גייט אויס דער רב שמונה עשרה, זאגט ווייטער, שפייט אויס, זאגט אפ די רעשט... זעצט זיך צום טיש, און מאכט געלאסן: וועיז דעם עוף! וויל זי אים געבן דעם עוף אין האנט אריין, זאגט ער איר ווייטער גאנץ געלאסן: לייג אויפן טיש... א יידישע טאכטער, מוסרט ער זי מיט גוטן, דארף וויסן, ווי אזוי מען דערלאנגט... לייגט זי... עפעס א הינדל. זאגט ער: דערציילן! דערציילט זי באריכות, ווי מען האט די הון ביי א גויע געקויפט, אהיימגעבראכט, ווי די הון איז אנטלאפן, זוי מען האט זי געכאפט... און לאכט דערביי, און זעצט אויס די ציינדלעך, און דאס קול קלינגט אפ אין אלע ווינקעלעך, און פון די ציינדלעך איז כמעט א שיין דורכגעפלויגן, אזוי ווייס זענען זיי געווען... און רעדנדיק און לאכנדיק דרייט זי זיך אזוי ארום טיש... און ארבל האט זי קורצע, פארקאשערטע; הענט — נאקעטע, ס'העמד פון פארנט אויפגעריסן, און דאס לייב, — זי האט זיך מיט עפעס אויסגעשמירט, — שמעקט מכל המינים בשמים! — און זי סטארעט זיך... און רירט זיך אן אן טיש, אן בענקל, אן רבס האנט... קוקט ער אויף דעם הינדל, לויפט זי און שטעלט זיך אים פון הינטן, און קוקט אריבער, און רירט אן מיט דער מארדעטשקע דעם קאפ... און דער אטעם ווארעמט אים דורך דער יארמולקע... בלאזט אויפן נאקעטן האלדז און — אלץ בחנם! דער רב הערט אויס, ווארפט נאכאמאל אן אויג, ווו מען דארף און זאגט: כשר! און דו, — זאגט ער, מיידל, הייס דיר רעדן א שידוך!!!

פליט ארויס די מויד מיט דער הון דורכן פענצטער...

שמייכלט דער רב. ער האט שוין פארשטאנען, וואס עס באטייט — און גאר נישט.

און דארט איז ווייטער אן אסיפה. זה בכה וזה בכה. רופט זיך אן נאר א יונג לאפיטוטל, ערשט אויף דער לערן, נאך קיין איין פעדער נישט אין קאפ און קיין איין צאן ארום האלדז, רופט ער זיך אן און זאגט: —

האט דער כעלעמער רב גאר קיין תאווה נישט?

— איננאנצן אויסגעטון! — ענטפערט מען.

— האט גארנישט ליב?

— אפשר א שוויץ־באד ערב שבת...

פויזע. גיט ער נאך א פרעג: האט ער נישט עפעס א מנהג, א גע־וווינהייט, קנעטן, למשל, קיילעכלעך פון ברויט ביים בענטשן?...

— מען האט אים נישט געזען עסן! מן הסתם נ י ש ט...

Every Friday afternoon, having bathed for the Sabbath, the rabbi of Chelm used to go for a walk in the woods. He always took the same path, between a wheatfield and a cornfield; and as he walked, he repeated by heart—as pious Jews are wont to do on Friday afternoons—the Song of Songs. Now, knowing himself to be an absentminded man, and fearing that some Friday afternoon he would wander out too far and fail to return in time for the Reception of the Sabbath—a grievous transgression—he had created, for his own protection, a special device. He had measured the distance against the time it took to repeat the Song of Songs and had found that halfway through the prayer he reached a certain tree. There he would sit down, treat himself to a hearty pinch of snuff from his goat's-horn snuffbox, rest awhile, then get up and return, saying the second half of the prayer. Thus, he would get back exactly in time for the Reception of the Sabbath.

One fateful Friday, just before the rabbi of Chelm set out for his walk, a spindly-legged little fellow, dressed like a German in a derby hat and green-striped trousers, appeared on the scene, uprooted the tree mentioned above, and carried it out farther into the woods; he replanted it and sat himself down on the farther side.

The rabbi, meanwhile, arrives on the spot where he has always found the tree. He is halfway through the Song of Songs, and the tree, he perceives, is quite a distance off. He is shocked. Obviously, he has been repeating the prayer mechanically, rapidly, without absorption and contemplation—also a grievous transgression. He will do penance at once. He will refuse himself that pinch of snuff until he has reached the tree. His nose itches for the grateful tickle of the snuff, his heart is faint with longing—but no! Not until he has reached the tree. His limbs are feeble, and his steps are tottering. It takes him a long time to get there. And all the time there is this itching and longing, so that he can hardly see. And now at last he reaches the tree; he sits down and snatches the snuffbox from his pocket; but his hands are all atremble, and just at that moment a wind begins to blow from the other side of the tree (it's that miserable little German, of course, blowing) and the snuffbox falls out of the rabbi's hands. He reaches for it. The wind grows stronger and the box rolls away. The rabbi crawls after it on all fours, his body crying out for the strong taste of the snuff. The wretched German grins, and blows harder. Then suddenly he uproots the tree again, and replants it in its proper place. The rabbi looks up, wondering what has happened to the tree. He perceives that it is night; the sky is studded with stars! Sabbath has begun! The sun has set, and he has not even noticed it, so furiously has his heart been set on the pinch of snuff.

But wait, my friends. The sin of the rabbi in failing to appear for the Reception of the Sabbath was the lesser of the two sins into which his lust for snuff led him that evil day. For the demon kept blowing, the snuffbox kept rolling, and the rabbi, crawling after it in anguish, went out beyond the limits of a permissible Sabbath walk.

The brilliant young demon, returning to the nether regions, was at once entrusted with another highly important mission.

Addressing the mephitic assembly before his departure, he said:

"Gentlemen, nobody ever stubs his toe against a mountain. It's the little lusts that bring a man down."

1906 (translated by Maurice Samuel)

איין לילית דערמאַנט זיך, אז ווען ער האָט אירע בשמים דערפילט, האָט ער נעכאַפּט א שמעק טאַבאַק!

— נענוג! — זאָגט ער — און נעמט רשות — ואיננו!

א מנהג ישן האָט דער כעלעמער רב געהאַט, יעדן ערב שבת נאָכן באָד, ארויסצוגיין אין פעלד אריין, — געהאַט שוין א וועג צווישן ווייץ און צווישן קאָרן — און צו זאָגן בעל־פּה שיר־השירים. און ווייל ער איז געווען א ייד א פאַרחושטער, און האָט מורא געהאַט, ער זאָל נישט פאַרגיין צו ווייט, האָט ער זיך איינמאָל פאַר אַלע מאָל אויסגעמאָסטן מיט די טריט דעם וועג. און געמאַכט זיך א סימן אָן אביימל... „מה נאה אילן זה", האָט ער נ י ש ט געזאָגט, כאָטש אויפן ביימל זענען געוואַקסן פּ י ר ו ת ווי ק ר ע ל ן... נאָר פאַר א סימן... פלעגט ער האַלב שיר־השירים אָפּזאָגן אויפן וועג ביז צום ביימל, אנידערזעצן זיך, נעמען א שמעק טאַבאַק פון קאָרענעם פּושקעלע, אָפּרוען זיך א ווײַלע, און אויפשטיין, גיין צו קבלת שבת, און אָפּזאָגן די צווייטע העלפט שיר השירים צוריקוועגס... און פלעגט קומען פּונקט צו קבלת שבת!...

איינמאָל, איידער דער רב איז אָנגעקומען, באַווייזט זיך אויף דעם אָרט א דייטשל, מיט א קאַפּעליוש, מיט הויזן אין גרינע פּאַסן, און גיט א רייס אויס דאָס ביימל און גיט עס א טראָג־איבער א שטיק ווייטער, און זעצט זיך אונטער'ן ביימל פון יענער זייט, און זיצט — א שמאָל דייטשל — מען זעט עס נישט ארויס.

קומט אָן דערווייל דער רב צום אָרט, וווּ דאָס ביימל איז געשטאַנען — האַלב שיר השירים אָפּגעזאָגט, און צום ביימל איז נאָך ווייט!... איז ער זיך מצער: רעכנט ער, ער האָט געזאָגט שלא בכוונה. נעמט ער אויף זיך באַלד א תשובה. עס האָט זיך אים, ווי אַלע מאָל, פאַרוואָלט א שמעק טון... דאָס הארץ חלשט אים — ער וועט נישט נעמען, ביז ער וועט נישט צוקומען צום ביימל! ער איז אפילו שוין אביסל מיד... נאָר משנה זיין וועט ער נישט... און ער גייט קוים, ער קומט צום ביימל צו. אזוי מיד איז ער געווען און אזוי האָט זיך אים פאַרגלוסט א שמעק טאַבאַק — ממש די אויגן זעען נישט! נאָר, געלויבט השם יתברך — ער זיצט שוין אונטערן ביימל! כאַפּט ארויס פון בוזעם דאָס קאָרענע פּושקעלע, עס ציטערן אים אַזש די הענט, — גיט עפּעס פון הינטן א בלאָז, ס'קאָרענע פּושקעלע פאַלט אים פון דער האַנט ארויס; שטרעקט ער אויס די האַנט — עס גיט א בלאָז, מן הסתם — א ווינטל, — דאָס פּושקעלע קאָלערט זיך ווייטער, ער ציט זיך אויס אויף דער ערד, שטרעקט ווייטער אויס די הענט — ס'פּושקעלע קאָלערט זיך, און ער קריכט נאָך: דער שמעק־טאַבאַק ציט אים... קריכט ער אזוי אויף אַלע פיר... שמייכלט דאָס דייטשל אונטערן ביימל פון יענער זייט און הערט נישט אויף צו בלאָזן. פּלוצלינג גיט ער א כאַפּ ארויס דאָס ביימל... און כהרף עין שטעלט ער עס ווידער, ווו עס איז געשטאַנען... דער רב האָט נישט אויספּעיעט צו כאַפּן ס'פּושקעלע . . . עס בלאָזט ווייטער... דער רב גיט א קוק: דאָס ביימל שטייט פאַר אים ווייט! מיינט ער, אז ער איז, פאַרטראַכטערהייט, פאַרקראָכן צו אן אנדער ביימל, — הייבט ער אויף די אויגן צום הימל — אויסגעשטערנט! ער האָט אפילו שקיעת החמה נישט באַמערקט... אזוי האָט אים דער שמעק טאַבאַק געצויגן! — אמת, זייער א ליכטיקע נאַכט געווען... מילא, עס איז מער ווי א תחום שבת — אין שטאָדט אריין וועט ער נישט גיין, שפּייזן וועלן אים די קראָען, וואָס האָבן אליהו הנביא געשפּייזט... נאָר כאַפּן ס'פּושקעלע — מוז ער...

און ער קריכט נאָך... און דאָס דייטשל בלאָזט, ס'פּושקעלע קאָלערט זיך... — כ'וועל אייך לאַנג נישט ברייען, ער איז אריבער איבער א תחום שבת!...

דאָס לאַפּיטוטל האָט באַלד א גרעסערע שליחות באַקומען!

פאַר'ן אוועקגיין, האָט ער צום שוואַרצן עולם געזאָגט:

— איבער א באַרג פאַלט מען נישט... געשווינדער שטרויכלט מען איבער ק ל י י נ ע תאָוהלעך.

דער יוד, 31, 1906 נומ' 13; ז' 2-7